

پژوهشگر در فرساید

محمد رضا پاسدار

درآمد

سال‌هاست در فرآیند برنامه‌سازی تلویزیون غرب، حرفه‌ای به گروه تولید وارد شده که به طور چشمگیری، در بُعد کیفیت و جذابیت برنامه، تاثیرگذار بوده است؛ حرفه‌ای که پیش از این، جایگاهی در گروه تولید نداشت؛ ولی امروزه، برنامه‌سازان غربی حضور او در تیم تولید را ناقص می‌پندارند و آن حرفه، پژوهشگر برنامه‌های تلویزیونی است که به طور دقیق‌تر، می‌توان آن را پژوهشگر در ساخت برنامه‌های تلویزیونی نامید.

متأسفانه برنامه‌سازان تلویزیونی در ایران، با پژوهشگر برنامه‌ تلویزیونی بیگانه‌اند و تصور می‌کنند این حرفه همان محقق است که وظیفه‌اش تنها تهیه محتوای برنامه است. این مقاله می‌کوشد دست‌اندرکاران برنامه‌سازی را با این حرفه آشنا کند.

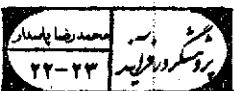
تاریخچه

شبکه BBC پیش از آغاز جنگ جهانی دوم، نخستین بار، در شانزدهم آگوست ۱۹۳۶ میلادی، از قصر الکساندر، اقدام به پخش مستمر برنامه تلویزیونی برای شهروندان لندن و حومه آن کرد و بدین ترتیب، این رسانه به طور رسمی، وارد زندگی جهانیان شد. در آغاز، کسی نمی‌دانست از این رسانه چگونه باید استفاده کند؟ چه برنامه‌هایی باید در آن پخش شود؟ چه کسانی باید سازنده این برنامه‌ها باشند؟

شروع جدی و به عبارتی، آغاز دوران طلایی تلویزیون از سال ۱۹۴۸ میلادی بوده است و سال‌های ۱۹۵۰ تا ۱۹۶۰ میلادی دوران طلایی تلویزیون به شمار می‌آید. گردانندگان تلویزیون از همان روزهای نخستین، همواره می‌کوشیدند این رسانه نوپا را بهتر بشناسند و از آن بهره‌ بیشتری ببرند. بنابراین، در کنار برنامه‌سازان، پژوهشگران به طور مستمر، به پژوهش در زمینه یافتن قواعد

• محمد رضا پاسدار

تهیه کننده و پژوهشگر ارشد سازمان

برنامه‌سازی در این رسانه همت داشتند؛ به گونه‌ای که این تحقیقات امروزه، نه تنها کمتر از پیش نشده، بلکه فزونی هم یافته است.

به موازات پیشرفت‌های فنی تلویزیون، برنامه‌سازان می‌کوشیدند قواعد تازه برنامه‌سازی را کشف کنند و به عبارت بهتر، ناشناخته‌های قوانین برنامه‌سازی را روشن سازند. همچنان که در زمینه فن‌آوری و شیوه برنامه‌سازی، دست‌آوردهایی پیدا می‌شد، مشاغل تازه‌ای پا به عرصه این رسانه می‌نهاد. زمانی تصور می‌شد نگارش تصویرنامه سینمایی برای تلویزیون هم به کار می‌آید؛ ولی بعدها روشن شد ویژگی تصویرنامه و اصولاً نگارش نمایش تلویزیونی، قواعد ویژه خود را دارد. در نتیجه، حرفه‌ای تازه به منظور نگارش نمایش تلویزیونی پدید آمد و افرادی به کشف قواعد نگارش درام تلویزیونی پرداختند تا به کمک این قواعد، درام تلویزیونی جایگاه مناسب خود را به دست آورد. در دیگر زمینه‌ها، همچون بازی‌گردانی، طراحی صحنه، گریم و... همین امر صادق بوده و است. در دهه‌های اخیر که تلویزیون به طور چشمگیری در زندگی مردم وارد شده، تنها وسیله‌ای برای سرگرمی به شمار نمی‌آید و نقش‌های دیگری چون اطلاع‌رسانی، تغییر در نگرش‌ها و رفتارها و... نیز دارد. در نتیجه، وظیفه این رسانه بسیار سنگین‌تر گردید و به گونه‌ای شد که به طور جدی، تلویزیون موضوعی برای تحقیقات دانشگاهی گردید.

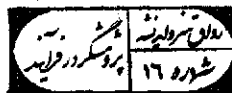
امروزه، در برنامه‌سازی، بحث تئوری عمومی سیستم‌ها و نظام سیستمی مطرح می‌شود و این نشان از اهمیت محصولات این رسانه دارد. بسیاری از کاشناسان برنامه‌سازی، مانند پیتر کامبز¹ و جان تیفین² بحث سیستم را در ساخت برنامه‌های تلویزیونی مطرح می‌کنند.

توجه پژوهشگران به رسانه تلویزیون، نشان از آن دارد که این رسانه به موازات پیشرفت‌های فنی در برنامه‌سازی، گام‌های تازه و بلندی برداشته است. امروزه در گروه تولید برنامه، مشاغل تازه‌ای دیده می‌شود که غیبت هر یک به معنای نرسیدن برنامه‌ساز به هدف یا ساخت برنامه‌ای با کیفیت است. شاید در سال‌های اولیه پیدایش تلویزیون، گروه تولید با متخصصانی محدود، می‌توانست برنامه‌هایی تولید کند؛ ولی اکنون با روشن شدن بسیاری از قواعد برنامه‌سازی، حضور مشاغل جدید در گروه تولید، الزامی است.

یکی از مشاغلی که در دو دهه اخیر، به طور جدی، در تلویزیون کشورهای صاحب نام در این زمینه، همچون آمریکا، انگلستان، کانادا، استرالیا و... وارد شده و نبود آن در یک گروه تولید، ضعفی بزرگ به شمار می‌آید، پژوهشگر برنامه است.

در سال‌های پیش، نگاه برنامه‌سازان به محتوای برنامه، به ویژه برنامه‌های غیرنمایشی، بسیار متفاوت با اکنون بوده است. آنان تصور می‌کردند محتوای برنامه مطلبی است که هر پژوهشگر دانشگاهی می‌تواند آن را در اختیار برنامه‌ساز قرار دهد و بر اساس آن، می‌توان برنامه‌ای موفق تولید کرد. تجربه و پژوهش، خلاف این امر را ثابت کرد و روشن شد باید قواعدی در کار پژوهش

1. Peter Combes.
2. Lohon Tiffin.

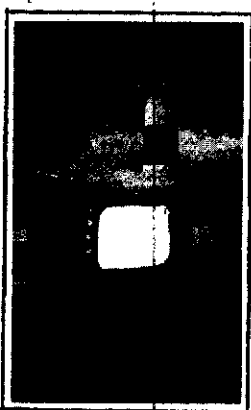

برنامه‌ای به کار رود که هیچ‌گاه در پژوهش آکادمیک، مدنظر نیست. پیش از آنکه به پژوهش در ساخت برنامه تلویزیونی بپردازیم، برای آشنایی، لازم است به تاریخچه تحقیق در رسانه تلویزیون اشاره‌ای شود. پژوهش در تلویزیون، به طور کلی به دو بخش عمده تقسیم می‌شود:

۱. پژوهش درباره رسانه تلویزیون و اثر این رسانه بر مخاطب؛
 ۲. شیوه پژوهش در ساخت برنامه تلویزیونی.
- اکنون به طور جداگانه، به شرح هر یک می‌پردازیم.
- پژوهش درباره رسانه و اثر این رسانه بر مخاطب
- پژوهش درباره رسانه تلویزیون و اثر آن بر مخاطب، همانند پژوهش در دیگر رسانه‌های جمعی، چهار مرحله را به ترتیب پشت سر گذارده است:
- مرحله نخست: در آغاز کار تلویزیون، یعنی ابتدای دهه پنجاه میلادی، نخستین مرحله پژوهش در تلویزیون شکل می‌گیرد. در این مرحله، موضوع پژوهش‌ها توجه به خود رسانه است. برای نمونه ویژگی‌های این رسانه چیست؟ چگونه عمل می‌کند؟ مستلزم چه فن‌آوری است؟ و...
- مرحله دوم: پس از مرحله نخست، توجه پژوهشگران به نکات دیگری جلب می‌شود و آن مخاطب این رسانه است. در اینجا، پرسش‌هایی مطرح می‌شود؛ مانند اینکه مردم در زندگی واقعی، چگونه از این رسانه استفاده می‌کنند؟ و... آن‌گاه، موضوع تعداد مخاطب شبکه‌ها مد نظر قرار می‌گیرد.
- مرحله سوم: پس از مرحله بالا، پژوهشگران به بررسی آثار اجتماعی، روان‌شناختی و فیزیکی رسانه تلویزیون بر مخاطب می‌پردازند.
- مرحله چهارم: آخرین مرحله پژوهش‌هایی را در بر می‌گیرد که درباره شیوه‌های بهبود رسانه تلویزیون، چه در نوع مصرف و چه از طریق ابداعات فنی صورت می‌گیرد.
- باید توجه داشت در حال حاضر، هر چهار مرحله موضوع تحقیق پژوهشگران قرار گرفته است. برای مطالعه بیشتر در این زمینه، می‌توانید به کتاب تحقیق در رسانه‌های جمعی، نوشته راجر دی. ویمر و جوزف آر. دومینگ، برگردان دکتر کاووس سید امامی مراجعه کنید.
- به طور خلاصه، باید گفت هدف از پژوهش در این بخش، شناخت بهتر و بیشتر رسانه و اثرات آن بر مخاطب است.

شیوه تحقیق در ساخت برنامه تلویزیونی

بحث اصلی مقاله این مهم است. در این بخش، پژوهشگر یکی از اعضای گروه برنامه‌ساز است که وظیفه اصلی او تهیه محتوای مناسب برای ساخت برنامه است؛ هر چند وظایف دیگری نیز بر عهده دارد که به آنها اشاره خواهد شد؛ ولی نخست برای آنکه ویژگی‌های این حرفه در فرآیند

برنامه‌سازی، بهتر روشن گردد، لازم است به سال‌های آغازین تلویزیون در دهه پنجاه میلادی برگردیم و تاریخچه‌ای از سیر تحول برنامه‌سازی تلویزیون عرضه کنیم.

فرآیند تولید برنامه در آغاز کار تلویزیون، به ویژه در کارهای غیرنمایشی، بر اساس شیوه محتوامحوری بود که آن را شیوه Cause to Effect می‌نامیدند. در شرح این شیوه، باید گفت نخست، محتوا آماده می‌شد و سپس بر اساس سلیقه برنامه‌ساز، به برنامه تبدیل می‌گردید. این شیوه نمی‌توانست به توفیق دست یابد. علت اصلی عدم موفقیت این شیوه آن بود که مخاطب که نقش اصلی را داشت، در فرآیند برنامه‌سازی نادیده گرفته می‌شد. برنامه‌ساز در فرآیند برنامه‌سازی، توجهی به شناخت مخاطب و نیازهای او نداشت.

افرادی چون تونی شوپرتز، از برنامه‌سازان موفق آمریکا، به این نتیجه رسیدند که فرآیند محتوامحوری نمی‌تواند در برنامه‌های غیرنمایشی تأثیرگذار باشد. در نتیجه، فرآیند جدیدی مطرح کردند که به طور خلاصه، می‌توان آن را فرآیند مخاطب‌محور دانست.

در این شیوه، برنامه‌ساز به جای آنکه نخست به سراغ محتوا برود، تأثیری را که قصد دارد بر مخاطب بگذارد، تعریف می‌کند و سپس بر اساس این تعریف، محتوا ساختار و به طور کلی، شیوه تولید برنامه را تعیین می‌کند. این شیوه تا امروز، روشی درست در کار برنامه‌سازی به شمار می‌آید. به دیگر سخن، نخست، اثری که قرار است برنامه بر مخاطب بگذارد، دقیقاً روشن می‌گردد و سپس محتوا و فرمت برنامه تهیه می‌شود. این مهم نیازمند حرکتی تازه در برنامه‌سازی و ورود مشارکتی جدید، از جمله پژوهشگر یا محقق برنامه بود.

هر چند سال‌ها سپری شد تا این حرفه جایگاه درست خود را در رسانه تلویزیون بیابد و مقالات و کتب علمی در باره آن نگاشته شود؛ اما امروزه، برای دست‌اندرکاران برنامه‌سازی، موقعیت و اهمیت پژوهشگر برنامه کاملاً روشن است. خانم کنی چتر^۳ که خود از پژوهشگران برنامه است و در انگلستان کار می‌کند، پژوهشگر برنامه را این گونه تعریف می‌کند:

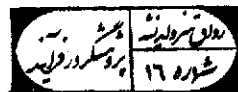
پژوهشگر برنامه تلویزیونی پلی رابطی است میان پژوهشگر دانشگاهی یا متخصص محتوا و برنامه‌ساز.

و به قول خانم ادل ایم، نویسنده کتاب *پژوهش برای تلویزیون و رادیو*^۴ - این کتاب ترجمه شده و در بازار کتاب ایران، موجود است - پژوهشگر برنامه محتوای علمی را به گونه‌ای آماده می‌کند که برنامه‌ساز بتواند آن را به برنامه‌های مطلوب و مؤثر برای مخاطب تبدیل کند.

تعریف پژوهشگر

تعاریفی که در کتب گوناگون، از پژوهشگر برنامه شده، به لحاظ محتوایی، با یکدیگر وحدت دارند. در بالا، به تعریفی از کنی چتر اشاره شد که خانم پاتریسیا هلند^۵ در کتاب خود، راهنمای *تلویزیون*^۶، آن را تأیید می‌کند. نگارنده تعریفی از محقق برنامه عرضه می‌کند که کوشیده شده

3. Kathy Chater.
4. Researching for television and radio.
5. Patricia Holland.
6. The Television Handbook.

جامع و کامل باشد:

پژوهشگر برنامه‌های تلویزیونی پل رابطی است میان متخصص محتوا و برنامه‌ساز که مسئولیت تهیه محتوای مناسب برای تبدیل به یک برنامه تلویزیونی را دارد و در فرآیند تولید، برای تهیه و آماده‌سازی عوامل زنده و بی‌جان موضوع برنامه، مشارکت لازم را با گروه تولید می‌کند.

بر اساس تعریف بالا، درمی‌یابیم پژوهشگر برنامه، مانند طراح صحنه، نویسنده برنامه، تصویربردار، صدابردار، منشی صحنه و... یکی از اعضای اصلی گروه تولید است که مهم‌ترین بخش برنامه، یعنی محتوا به عهده اوست؛ ولی محتوایی با ویژگی‌های خاص که در محتوای دانشگاهی، خبری از آن نیست.

محتوایی که پژوهشگر برنامه آماده می‌کند به گونه‌ای است که تهیه‌کننده و کارگردان می‌توانند از آن، برای ساخت برنامه‌های خوب و جذاب بهره گیرند.

پژوهشگر برنامه باید آگاه باشد که این محتوا چه ویژگی‌هایی دارد. در دوره‌های آموزشی، روش جمع‌آوری محتوای مناسب به او آموزش داده می‌شود. بر اساس تعریفی که عرضه شد، وظایف دیگری نیز برای پژوهشگر برنامه مشخص گردیده است. به عبارت دیگر، وظیفه پژوهشگر برنامه تنها تهیه محتوای مناسب برنامه‌سازی نیست. در پژوهش علمی و دانشگاهی، اگر پژوهشگر با کارشناس مصاحبه می‌کند یا مطلبی را از کارشناسان گرد می‌آورد، نگران آن نیست که کارشناسان باید جلوی دوربین، این نکات را به گونه‌ای بیان کنند که مخاطب تنها درک کند، بلکه باید جذب برنامه گردد. به عبارت دیگر، پژوهشگر برنامه، نه تنها باید محتوای مورد نظر را از کارشناسان جمع‌آوری کند، بلکه باید کارشناسانی را بیابد که چهره‌ای مناسب و بیانی شیوا داشته باشند تا بتوانند مطالب مورد نظر را در برابر دوربین، به خوبی بیان کنند.

در برنامه‌های نمایشی که بر اساس شخصیت‌های مستند تاریخی ساخته می‌شوند، پژوهشگر باید به شیوه بیان، چهره، لباس و بسیاری از مسائل ظاهری آن شخصیت تاریخی توجه کند تا با واقعیت، تضادی نداشته باشند. برای نمونه، یک پژوهشگر دانشگاهی اگر درباره ابن سینا تحقیق می‌کند، بیشتر به فلسفه و اندیشه او نظر دارد؛ در حالی که پژوهشگر تلویزیونی باید درباره شیوه بیان، چهره، چگونگی پوشش، لهجه و بسیاری نکات دیگر تحقیق کند؛ زیرا قرار است آن شخصیت به تصویر کشیده شود.

در برنامه‌های مستند غیرنمایشی، پژوهشگر در جمع‌آوری اطلاعات برای برنامه‌ساز، وظیفه بسیار مهمی دارد که در پژوهش‌های دانشگاهی، مد نظر قرار نمی‌گیرد.

یافتن نکات جذاب و هیجان‌انگیز در پژوهش، بسیار مهم است و این از وظایف پژوهشگر برنامه است. مثلاً اکتشافات باستان‌شناسی در مصر، موضوع یک برنامه است. در اینجا، پژوهشگر نه تنها به اطلاعات به دست آمده از این اکتشافات توجه دارد، بلکه مسائل حاشیه‌ای بسیاری که در راه

رسیدن به این اکتشافات وجود داشته نیز برایش به همان اندازه اهمیت خواهد داشت؛ برای نمونه، این که باستان‌شناس مربوطه چگونه به مصر رفته، چه خطراتی بر سر راهش وجود داشته، چه موانعی موجب گردیده تا در مسیر کار تحقیق با مشکل روبرو شود و...

همه این مسائل حاشیه‌ای از جذابیت‌های برنامه‌سازی است که تهیه‌کننده و کارگردان از آن بهره خواهند برد و پژوهشگر برنامه‌ای آنها را برای برنامه‌ساز آماده می‌کند. بنابراین، پژوهشگر برنامه باید به نکات جذاب و خاصی که در تحقیق آکادمیک جایگاهی ندارند، اهمیت ویژه بدهد؛ زیرا برنامه‌ساز از طریق این نکات، می‌تواند برنامه‌ای جذاب تهیه کند. به هر روی، هر چه این نکات بیشتر باشند، دست برنامه‌ساز برای ساخت برنامه‌ای جذاب، بازتر خواهد بود.

امروزه، نه تنها شیوه جمع‌آوری محتوای مناسب ساخت برنامه به پژوهشگر آموزش داده می‌شود، بلکه بسیاری مطالب دیگر که در کار برنامه‌سازی، از وظایف پژوهشگر برنامه است، در دستور کار آموزش او قرار می‌گیرند.

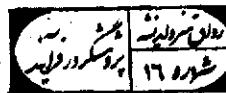
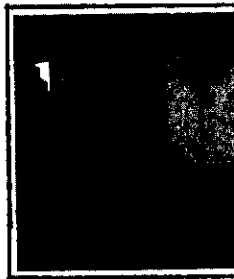
شیوه ارائه گزارش پژوهش به تهیه‌کننده و کارگردان، آماده‌سازی کارشناسان و مهمانان بی‌تجربه برای آنکه در مقابل دوربین، درست صحبت کنند، شیوه گزینش کارشناسان و مهمانان برنامه در ژانرهای مختلف برنامه‌سازی، ایده‌یابی برای ساخت برنامه‌های گوناگون، آشنایی با فرآیند ساخت برنامه و عوامل و تجهیزات برنامه‌سازی و... از آن جمله هستند.

سخن درباره مطالب آموزشی، نیازمند کتاب‌های تخصصی است و نمی‌توان در این نوشتار کوتاه، به طور دقیق، به آن اشاره کرد.

وظایف پژوهشگر

همان گونه که در تعریف پژوهشگر برنامه آمد، او پل رابطی است میان کارشناس محتوا و برنامه‌ساز که به خوبی، شیوه پژوهش را می‌داند و با زبان برنامه‌سازی آشنایی دارد و نیک آگاه است که تهیه‌کننده و کارگردان به چه محتوایی برای ساخت برنامه نیاز دارند. در گذشته، برخی از وظایف پژوهشگر برنامه به عهده تهیه‌کننده و یا دستیاران او بود و در مواردی، بسیاری از کارهای برنامه مسئول خاصی نداشت. به همین دلیل، بسیاری از موارد مهم نادیده گرفته می‌شد و همین امر در روند برنامه‌سازی، رسیدن به محصول مطلوب یا به عبارت دقیق‌تر، برنامه تلویزیونی ایده‌آل را دچار خلل جدی می‌کرد.

ولی امروزه، بسیاری از این وظایف بر عهده پژوهشگر برنامه تلویزیونی است. در تلویزیون‌های غربی، یک پژوهشگر برنامه‌ای بسیار بیشتر از وظایفی که برایش تعریف شده، خدمت‌رسانی می‌کند. برای نمونه، در بسیاری موارد، تهیه‌کننده علاقه‌مند است وسایل صحنه را پژوهشگر برنامه تهیه کند؛ زیرا ارتباط تهیه‌کننده با کارشناسان برنامه که از نهادهای دولتی و خصوصی گوناگون هستند، می‌تواند این وسایل را بدون پرداخت وجهی، با بهترین کیفیت، در صحنه حاضر کند.

اکنون به عمده وظایف یک پژوهشگر برنامه‌ای اشاره می‌شود:

۱. ایده‌یابی برای ساخت برنامه تلویزیونی؛
 ۲. تهیه محتوای برنامه؛
 ۳. تهیه چاشنی‌های برنامه‌سازی؛
 ۴. نگارش گزارش تحقیق برنامه برای تهیه‌کننده و کارگردان؛
 ۵. در برخی موارد، تهیه متن برنامه؛
 ۶. گزینش افرادی چون کارشناس یا مهمان و... برای حضور در برنامه؛
 ۷. آماده کردن کارشناسان و مهمانان برای شرکت در برنامه؛
 ۸. نظارت بر متن برنامه و اجرای صحیح آن، برای تطابق با متن پژوهش؛
 ۹. نظارت بر صحت مطالب گفتاری، نوشتاری و دیداری که در برنامه عرضه می‌شوند؛
 ۱۰. توجه به مسائل حقوقی مرتبط با برنامه‌سازی، مانند حق مؤلف و...؛
 ۱۱. همکاری در گزینش مکان و وسایل مناسب برای ساخت برنامه.
- هر چند یازده موردی که ذکر شد، عمده وظایف یک پژوهشگر برنامه است؛ ولی در عمل، بسیاری وظایف دیگر که وظیفه پژوهشگر برنامه نیست، به آنها افزوده می‌شود.

شرایط پژوهشگر

فرد باید چه شرایط اولیه‌ای داشته باشد تا بتواند در دوره آموزشی پژوهش، برای ساخت برنامه‌های تلویزیونی شرکت کند؟

۱. داشتن دست کم مدرک دانشگاهی کارشناسی، ترجیحاً در رشته‌های علوم انسانی؛
۲. تسلط به زبان مادری و یک زبان بین‌المللی؛
۳. مهارت در برقراری ارتباط با افراد مختلف؛
۴. سخت‌کوشی، خونسردی و توانایی کار در شرایط دشوار؛
۵. کنجکاوی؛
۶. آشنایی با روش تحقیق پایه؛
۷. علاقه‌مندی به کار برنامه‌سازی.

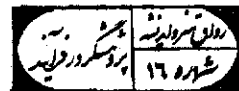
اگر فردی دارای این شرایط باشد، می‌توان امیدوار بود که در دوره آموزشی، بتواند یک پژوهشگر برنامه‌ای مؤثر در کار برنامه‌سازی گردد. نکته دیگر مطالبی است که فرد باید در دوره آموزشی فراگیرد تا یک پژوهشگر برنامه‌ای شود.

سرفصل‌های مطالب آموزشی برای دوره پژوهشگری برنامه عبارت است از:

۱. شیوه تحقیق پایه و تحقیق در رسانه تلویزیون؛
۲. شیوه جمع‌آوری اطلاعات برای تهیه محتوای برنامه؛

۳. آشنایی با منابع گوناگون اطلاعاتی، برای دسترسی سریع به اطلاعات مورد نیاز؛
 ۴. شیوه ایده‌یابی برای ساخت برنامه؛
 ۵. تهیه محتوای مناسب برای نگارش متن برنامه؛
 ۶. آشنایی با نگارش متن برنامه تلویزیونی؛
 ۷. شیوه گزینش کارشناسان و مهمانان و به طور کلی، افرادی که قرار است در برابر دوربین ظاهر شوند؛
 ۸. شیوه گزینش مکان مناسب و وسایل صحنه برای برنامه‌سازی؛
 ۹. شیوه آماده ساختن کارشناسان و مهمانان برنامه تا در برابر دوربین، به راحتی صحبت کنند؛
 ۱۰. آشنایی با فرآیند تولید برنامه تلویزیونی و شناخت عوامل تولید و تجهیزات برنامه‌سازی؛
 ۱۱. شیوه نگارش گزارش تحقیق برای تهیه‌کننده و کارگردان؛
 ۱۲. شیوه مصاحبه برای جمع‌آوری اطلاعات در ساخت برنامه؛
 ۱۳. تندنویسی و تندخوانی؛
 ۱۴. شیوه متقاعد کردن افراد برای شرکت در برنامه؛
 ۱۵. آشنایی با رایانه؛
 ۱۶. روابط عمومی؛
 ۱۷. آشنایی با شیوه شکل‌گیری ساختمان یک برنامه تلویزیونی؛
 ۱۸. شناخت القای برنامه‌سازی؛
 ۱۹. شناخت انواع ژانرهای برنامه تلویزیونی؛
 ۲۰. آشنایی با قوانین کشوری و جهانی مرتبط با برنامه‌سازی.
- باید توجه داشت شرح هر یک از موارد بالا، صفحات زیادی را به خود اختصاص می‌دهد که می‌تواند موضوع یک کتاب درسی باشد.^۷ نکته مهمی که باید توجه داشت، آن است که شیوه پژوهش برنامه‌ای، با توجه به ژانرهای گوناگون برنامه‌سازی در هر ژانر، شیوه خاص خود را دارد. به هر روی، اصول پایه در همه ژانرها یکسان است.
- همان گونه که در ابتدای نوشتار اشاره شد، در ایران، بسیاری از دست‌اندرکاران برنامه‌سازی، پژوهشگر آکادمیک یا دانشگاهی را با پژوهشگر برنامه‌ای یکسان می‌دانند و از این مهم غافل هستند که این حرفه امروزه، در تلویزیون‌های غرب، در ردیف تخصص‌هایی چون کارگردانی، نویسندگی، تصویربرداری و... به شمار می‌آید. عدم شناخت درست وظایف پژوهشگر برنامه‌ای در ایران، موجب گردیده که برنامه‌سازان به چنین حرفه‌ای، احساس نیاز نکنند در حال حاضر، پژوهشگرانی که در تلویزیون کشور ما کار می‌کنند، با این حرفه بیگانه‌اند. به عبارتی، همان گونه که در تعریف محقق برنامه می‌گوییم، او پل رابطه‌ی است میان کارشناس محتوا و برنامه‌ساز. در

۷. نگارنده در پایان نوشتار، به چند کتاب تخصصی در این زمینه اشاره کرده که می‌تواند تا حدی، نیاز مشتاقان را برآورد.

آسیب‌شناسی این مسئله در تلویزیون خودمان، باید گفت می‌توان با آموزش به پژوهشگران مستعد، این پل رابط را احداث کرد تا برنامه‌سازان دریابند چقدر به این حرفه نیازمند بوده‌اند. کارشناسان پژوهش برنامه‌ای می‌گویند:

پژوهشگر برنامه‌ای همواره برای برنامه‌ساز، مطالبی را پیدا می‌کند که برنامه‌ساز از

آن بی‌خبر است؛ ولی در حقیقت، همان است که می‌خواهد.

در پایان، باید یادآور شد، برگزاری کلاس‌های آموزشی به منظور تربیت پژوهشگران برنامه‌ای، یک ضرورت در جهت ارتقای کیفیت برنامه‌های تلویزیونی است.

برای مطالعه بیشتر:

1. Chater, Kathy, Research for media production, Focal press, 2001.
2. Chater, Kathy, The television research' s guide, Focal press, 2005
3. Emm, Adele, Researching for television and radio, routledge, 2002

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی